

Úroveň	5. a 6. úroveň / profík a specialista
Třída	7.–9. ročník
Časový odhad	Cca 40 minut
Rozvíjená dovednost	Čtenář vyhledá a zpracuje informace z textu.
Pomůcky	Papír nebo pracovní list, tužka, kniha či úryvek
Zdroj	LOWRY, Lois. <i>Dárce</i> . Vyd. 2. Přeložila Dominika KŘEŠŤANOVÁ. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1316-7.
Téma	Utopie, dokonalý svět

Jak postupovat

Abychom dítě před čtením naladili na téma knížky, vyzveme ho, aby zkusilo například pomocí myšlenkové mapy shrnout svoji představu *dokonalého světa*. Pokud vaše dítě myšlenkové mapy nezná, vybidněte ho, ať se podívá na internet a něco si o nich zjistí, najde si jejich ukázky. Jedná o praktickou metodu pro shrnutí a propojení informací k libovolnému tématu a vaše dítě ji jistě využije i v dalším běžném učení ve škole.

Nad hotovou myšlenkovou mapou se pak můžete společně zamyslet, co se může stát, když se představa dokonalého světa „zvrtné“ a svět se vyvine špatným směrem (vše je jako podle šablony, existuje jen jedna univerzální barva, jeden typ nábytku, všichni mají stejný střih vlasů, stejné oblečení apod.).

Poté nechte dítě přečíst úryvek z knihy. Vytiskněte mu pracovní list s úkoly k textu (můžete použít i prázdný papír). U úkolu 1 (zamyšlení nad záměrem autorky) dítěti vysvětlíte, ať zkusí psát všechno, co jej k tématu napadne, a ať se pokusí své psaní co nejméně přerušovat. Důležité je, aby se dítě během psaní soustředilo hlavně na své myšlenky a neřešilo pravopis. Tak se dostane k volnému přemýšlení bez formálních překážek. Čas na psaní mu stanovte na 3 minuty. Pokud máte chuť, pište také (nebo zapojte i dalšího sourozence), sdílení myšlenek je pro děti inspirativní a pomáhá jim vnímat různé pohledy každého z nás. V úkolu 2 se pak dítě zamyslí nad výhodami a nevýhodami dokonalého světa z úryvku. Použitá metoda T-grafu pomáhá dítěti názorně třídit argumenty a je opět prakticky využitelná při běžném dalším studiu.

Aktivitu můžete uzavřít společnou diskuzí o životě v takovém „dokonalém“ světě a o rizicích současného světa, které by podobný vývoj mohly způsobit apod.

Náměty pro sebe/hodnocení na závěr dítě najde na poslední straně metodiky.

Úkol 1: Na základě přečtených úryvků popiš záměr autorky. Čeho myslíš, že chtěla textem docílit? (3 minuty)

Piš vlastními slovy cokoliv, co tě k tomu napadne. Nemysli na pravopis, soustřeď se na své myšlenky, snaž se psát bez přerušení.

Úkol 2: Přemýšlej, jaké výhody a nevýhody může přinést tento typ společenství. Klady a zápory heslovitě formuluj do T-grafu. (Najdi aspoň tři klady a tři zápory.)

klady	zápory

Otcovo zařazení znělo pěstoun. Spolu s ostatními pěstouny měli na starosti tělesné a citové potřeby novodětí v nejranějším věku. Jednomu z novodětí se nevedlo dobře.

„Je to roztomilý hošíček s báječnou povahou. Ale neroste tak rychle, jak by měl, a špatně spí. Zatím ho mám v oddělení zvláštní péče a přikrmujeme ho, ale komise začíná uvažovat o tom, že bychom ho vyřadili.“

Vyřadit novodítě bylo vždycky smutné rozhodnutí, protože ani nedostalo příležitost užít si život ve společenství. A přitom neudělalo nic špatného. Jen ve dvou případech nebylo vyřazení za trest. Vyřazení starých občanů znamenalo příležitost k oslavě dobře a plně prožitého života, a tím druhým bylo vyřazení novodítěte.

„Ale zatím se nevzdávám. Mohl bych požádat komisi o povolení vzít ho sem na noc, kdyby vám to nevadilo.“

„Třeba bychom si ho mohli nechat,“ ozvala se Lily medovým hláskem a tvářila se přitom jako neviňátko. Jenom to hrála, věděl Jonas. Věděli to i rodiče.

„Lily,“ napomenula ji matka s úsměvem. „Znáš přece pravidla.“

Na každou rodinnou jednotku připadaly dvě děti: jedno ženského a jedno mužského pohlaví. V pravidlech to stálo naprosto jasně.

(zkráceno, str. 12–13)

Společenství se řídilo propracovanými pravidly a každé rozhodnutí se pečlivě zvažovalo. Dokonce i výběr partnerů byl tak promyšlený, že když si dospělý zažádal o partnera nebo partnerku, trvalo celé měsíce a někdy i roky, než se dočkal schválení a vyhlášení nového spojení. Braly se v potaz nejrůznější vlastnosti – povaha, hladina energie, inteligence, zájmy – a všechny musely být v dokonalém souladu. Například Jonasova matka byla inteligentnější než otec, ale otec měl klidnější povahu. Navzájem se doplňovali. Jejich spojení jako všechna ostatní po tři roky pečlivě sledovala Rada starších a všechny aspekty musely dopadnout uspokojivě, aby si dvojice mohla zažádat o dítě. Rada starších promýšlela všechno, nejen výběr partnerů, ale i přidělování jmen, umístování novodětí do rodinných jednotek a samozřejmě i zařazování.

(str. 55)

Jonas je vybrán jako „příjemce paměti“. Podrobuje se výcviku, při němž mu dosavadní příjemce paměti předává to, co nikdo jiný nesmí vědět nebo cítit – vzpomínky a zkušenosti předchozích generací.

Nejnápadnější rozdíl byly ty knihy. V Jonasově příbytku měli obvyklé příručky, které patřily do každé domácnosti: slovník a tlustý svazek, ve kterém se popisovaly všechny úřady, továrny, budovy a komise v celém společenství. A samozřejmě Knihu pravidel. Jiné knihy Jonas v životě neviděl, dokonce ani nevěděl, že vůbec existují. Ale v téhle místnosti stály u všech stěn, od podlahy ke stropu, police plné knih. Jonas na ně zůstal zírat. Neuměl si představit, co může být na těch tisících stránkách napsané. Že by snad existovala pravidla nadřazená pravidlům, kterými se řídí společenství? Nebo nějaké další popisy úřadů, továren a komisí?

(str. 81)

„Přenesu do tebe vzpomínku na sních,“ řekl stařec a položil Jonasovi ruce na holá záda.

„Proč u nás nemáme sních a sáňky a kopce?“ zeptal se Jonas. „A kdy v minulosti jsme je měli? Měli moji rodiče sáňky, když byli malí?“

Starý muž pokrčil rameny a krátce se zasmál. „Ne, je to velice vzdálená vzpomínka. Proto mě tolik vyčerpala, musel jsem ji vytáhnout z hloubky mnoha generací. Dostal jsem ji, když jsem se stal příjemcem, a i tehdejší příjemce ji lovil z dávné minulosti.“

„Ale co se s tím vším stalo? Se sněhem a tím ostatním?“

„Regulace podnebí. Se sněhem se hůř pěstovaly potraviny, omezovalo to období růstu. A stávalo se, že kvůli nevypočitatelnému počasí úplně zastavila doprava. Nebylo to praktické, a když jsme zavedli jednotu, prostě se to přežilo. Kopce zrovna tak. Byly nepraktické pro přepravu zboží. Nákladní auta, autobusy. Kopce je brzdily. A tak...“ Mávl rukou, jako by tím gestem srovnal všechny kopce se zemí.

„Máme jednotu.“

(str. 91–92)

Na závěr je vhodné vyzvat dítě, aby zhodnotilo svou aktivitu. Můžete využít jednoduché odstupňování níže. Je vhodné hodnotit aktivitu hned po ukončení činnosti, aby se děti sebehodnocení naučily. Nemusí to být nic složitého, důležité je činnost uzavřít.

Podařilo se mi bez problémů rozpoznat záměr autorky a své zamyšlení se mi dařilo psát v souvislých větách. Klady a zápory jsem formuloval/a bez dopomoci, samostatně a zvládl/a jsem dle zadání tři zápory a tři klady.

Podařilo se mi bez větších problémů rozpoznat záměr autorky, ale na písemné vyjádření bych přivítal/a více času, protože jsem občas nevěděl/a, jak dál, a měl/a jsem problémy s písemnou formulací. Klady a zápory jsme formuloval/a s částečnou dopomocí a podařilo se mi jich napsat alespoň část (ne všechny dle zadání).

Podařilo se mi s dopomocí rozpoznat záměr autorky a stručně jej popsat. Na písemné vyjádření bych přivítal/a více času, protože jsem často nevěděl/a, jak dál a měl/a jsem problémy s písemnou formulací. Podařilo se mi s dopomocí najít 1 klad a 1 zápor dle zadání.

Jak mě to bavilo?

